

ALIN BOGDAN BUZESCU

VIITORUL ÎNTRE RESURSE ȘI RESPONSABILITATE

*De ce lipsa disciplinei
instituționale
consumă viitorul statului*

sau

*„Țara care
își consumă viitorul”*

CUPRINS

PROLOG

Țara care își consumă viitorul.....	13
--	-----------

PARTEA I

ROMÂNIA ÎNTRE RESURSE ȘI RESPONSABILITATE.....	15
---	-----------

Capitolul I

Mitul lipsei de resurse.....	17
Definirea resursei: existență versus utilizare.....	18
Comparația structurală: resurse puține, rezultate mari.....	20
România: resurse existente, valoare fragmentată.....	23
Cauzele fragmentării valorii.....	24
Eroarea volumului: de ce „mai multe resurse” nu rezolvă problema.....	27
Disciplina investițională și rolul guvernanței.....	28
Contraargumente frecvente și limitele lor explicative.....	33
Manifest: împotriva normalizării declinului.....	34
Periferia economică.....	36
Extractivismul instituțional.....	36

Capitolul II

Risipa resurselor naturale.....	39
Naturalul ca flux de consum, nu ca patrimoniu.....	39
Discontinuitatea ca politică implicită.....	42
Externalizarea costurilor și iluzia eficienței.....	44

Cine câștigă din externalizarea costurilor: captură economică și politică.....	45
De ce acest model produce subdezvoltare.....	47
Norma fără forță: de ce regulile nu schimbă comportamentele.....	50
De ce statul nu reușește să fie administrator de resurse.....	51
Ce ar însemna un stat-capacitate. Principii pentru schimbarea de logică.....	53
Exploatarea resurselor României: exemple ale unei paradigme limitate.....	57
Concluzie: economia ca responsabilitate față de viitor.....	58

CAPITOLUL III

Risipa resursei umane.....	59
Educația ca investiție fără randament instituțional.....	61
Migrația: simptom, nu cauză.....	62
Statul capturat și imposibilitatea meritului.....	62
Cercurile vicioase ale declinului.....	63
Costurile invizibile ale subdezvoltării: ceea ce nu apare în bilanțuri....	64
Eroziunea competenței ca pierdere sistemică.....	64
Neîncrederea socială și fragmentarea capitalului colectiv.....	64
Normalizarea mediocrității și plafonarea aspirațiilor.....	65
Consumul viitorului ca strategie implicită.....	66
Capital uman produs, dar neintegrat.....	66
Migrația ca mecanism de ajustare.....	67
Instituții care erodează competența.....	67
Confuzia dintre resursă umană și forță de muncă.....	68
Concluzie.....	68

CAPITOLUL IV

Risipa resursei financiare.....	69
Bugetul ca obiectiv, nu ca instrument.....	69
Cheltuiala fără criterii de rezultat.....	70
Politici sociale fără feedback funcțional.....	70
Absența responsabilității ex-post.....	71
Proiectul public ca exercițiu procedural.....	71
Normalizarea eșecului financiar.....	71
Concluzie.....	72

CAPITOLUL V

Cultura care permite risipa	73
Moralitate discursivă și etică instituțională slabă.....	73
Spiritul comunitar și diluarea responsabilității.....	74
Ambiguitatea raportului cu regula și autoritatea.....	74
Compașiune socială și refuzul sancțiunii.....	75
Normalizarea risipei ca practică social acceptabilă.....	75
Cultura care permite risipa: mecanismele morale ale ineficienței funcționale.....	76
Moralitatea fără procedură: etica declarativă.....	76
Responsabilitatea diluată: vina fără autor.....	77
Compașiunea ca substitut al sancțiunii.....	77
Cultura adaptării, nu a corectării.....	78
Direcții de soluționare: de la valori la mecanisme.....	78

CAPITOLUL VI**De ce nu se corectează sistemul:**

eșecul feedback-ului instituțional	81
Feedback fără consecințe.....	82
Distorsionarea informației în sus.....	82
Confuzia dintre stabilitate și performanță.....	83
Feedback-ul fără capacitate de implementare.....	83
De la feedback la auto-confirmare.....	84
De ce viitorul este consumat, nu este construit.....	84
Statul care învață.....	88
Absența sancțiunii ca problemă de design instituțional.....	91
Asimetria stimulentei și blocajul corecției.....	91
Confuzia dintre stabilitate și echilibru.....	92
Costul corecției și rezistența la schimbare.....	92
Absența beneficiului imediat.....	94

CAPITOLUL VII

Ce se întâmplă în următorii zece ani dacă nu schimbăm nimic	99
Un viitor care nu se prăbușește, ci se subțiază.....	99
Economia: creștere fără maturizare.....	99
Statul: administrare fără capacitate.....	100
Demografia: pierdere tăcută de masă critică.....	100
Societatea se adaptează, nu progresează.....	101

Costul final: pierderea opțiunilor, prețul maxim.....	101
Disciplina ca o condiție a echilibrului instituțional.....	101

PARTEA II

SUVERANITATE ȘI SIGURANȚĂ NAȚIONALĂ 103

CAPITOLUL I

Suveranitatea asupra resurselor ca problemă de siguranță națională: vulnerabilizarea deliberată a statului 105

Pădurile României ca model istoric de organizare sau cum am supraviețuit ca națiune.....	105
Confiscarea interesului public și falimentul statului constituțional..	108
Suveranitatea constituțională trădată	108
Economia extractivă ca instrument de dominație	109
Suveranitatea ecologică: sacrificiul mediului în numele profitului.....	109
Proprietatea și excluderea socială: o suveranitate împotriva propriilor cetățeni.....	110
Concluzie: suveranitatea ca act de confruntare politică.....	110
Constituția și securitatea statului: un mandat ignorat	111
Captura economică și riscul strategic	112
Mediul ca infrastructură de securitate	112
Proprietatea și securitatea socială	112
Concluzie-manifest: suveranitatea sau disoluția statului	113

CAPITOLUL II

Regimul constituțional al resurselor naturale ca expresie a suveranității naționale. Implicații asupra siguranței naționale 115

Suveranitatea națională și rolul statului în administrarea resurselor naturale	116
Dreptul de proprietate și limitele sale constituționale.....	116
Economia națională și interesul general în exploatarea resurselor	117
Proprietatea publică și regimul constituțional al resurselor strategice.....	117
Regimul resurselor naturale și siguranța națională.....	118
Concluzie.....	118
Note de subsol	119

CAPITOLUL III

Măsurile de protecție. O viziune asupra schimbării	121
Tehnologie, resurse și responsabilitate publică.....	121
Viitorul ca sistem deschis:	
tehnologie, resurse și reorganizare socială.....	123
Schimbarea valorilor într-o cultură emergentă.....	124
Munca și noul timp liber.....	128
Tradiție, superstiție și știință.....	130
Sensul ca eliberare de constrângeri structurale.....	131
De la economie de deficit la cultură a potențialului.....	132
Când banii devin irelevanți.....	139
Riscurile tranziției către o guvernare bazată pe tehnologie.....	141
Doctrina Viitorului prin Design	
în ordinea constituțională românească.....	149
Fundamentare prin jurisprudența	
Curții Constituționale.....	152
Propunere de articol constituțional nou.....	154

PARTEA III

ARHITECTURA TRANZIȚIEI	157
-------------------------------------	------------

CAPITOL I**Statul ca orchestrator sistemic: un model de management**

instituțional pentru tranziția către sustenabilitate	159
De la administrație la arhitectură instituțională.....	159
Principiul abordării sistemice.	
Principii de proiectare ale modelului instituțional.....	160
Un posibil model: Agenția Națională	
pentru Coerență Sistemică (ANCS).....	162
Interdisciplinaritatea ca metodă.	
Mecanisme operaționale și instrumente.....	164
Sinergizarea resurselor.....	166
Studii comparative (lecții și limitări).....	166
Sustenabilitatea intergenerațională.....	168
Garanții contra capturii și autoritarismului digital.....	168
Rolul tehnologiei.....	169
Mecanisme de protecție împotriva capturii.....	170
Încheiere.....	173

Cele 7 reforme structurale fără de care România nu poate deveni o economie dezvoltată.....	178
România 2040	182
Epilog	187
Note	189
Trimiteri bibliografice esențiale	191
Repere bibliografice și cadre teoretice	193
Modele de guvernare	195
POSTFAȚĂ	
Despre risipă, responsabilitate și lucrurile care nu mai pot fi amânate.....	199

PROLOG

**ȚARA CARE ÎȘI
CONSUMĂ VIITORUL**

România este adesea descrisă ca o țară săracă. Explicația apare constant în discursul public: lipsa resurselor, lipsa capitalului, lipsa infrastructurii sau lipsa contextului favorabil. În această narațiune, subdezvoltarea devine aproape inevitabilă, rezultatul unor limite structurale care depășesc capacitatea societății de a le corecta.

Această carte pornește de la o ipoteză diferită.

România nu este o țară săracă în resurse. Dispune de un teritoriu fertil, de resurse energetice semnificative, de o populație educată și de acces la una dintre cele mai mari piețe economice din lume. În ultimele decenii, a beneficiat de investiții externe, de fonduri europene și de garanții de securitate fără precedent în istoria sa modernă.

Cu toate acestea, rezultatele rămân constant sub nivelul potențialului.

Această contradicție ridică o întrebare fundamentală: dacă resursele există, de ce dezvoltarea rămâne incompletă?

Răspunsul nu se află în cantitatea resurselor, ci în modul în care ele sunt organizate și utilizate. Diferența dintre economiile prospere și cele stagnante nu este dată doar de dotările naturale sau de poziția

geografică, ci de capacitatea instituțiilor de a transforma resursele în valoare economică și socială.

În România, această capacitate este limitată de o combinație de factori: fragmentarea deciziei publice, lipsa disciplinei instituționale, absența evaluării performanței și capturarea parțială a statului de către interese economice și politice.

Rezultatul este un model de funcționare paradoxal. Statul nu este absent, dar nici suficient de coerent pentru a organiza dezvoltarea. Economia nu este stagnantă, dar nici capabilă să își valorifice integral potențialul. Societatea nu este lipsită de energie, dar adesea lipsită de mecanismele instituționale prin care această energie să fie convertită în progres colectiv.

În acest context, resursele nu dispar. Ele sunt pur și simplu utilizate fără o logică strategică.

Această carte analizează un fenomen rar discutat în mod explicit: risipa sistemică a resurselor într-un stat care dispune de potențial real de dezvoltare. Risipa nu este prezentată aici ca rezultat al unor erori individuale sau al unor episoade de corupție, ci ca produs al unei structuri instituționale care tolerează ineficiența și amână permanent corecția.

Pe termen scurt, acest model poate funcționa. Economia continuă să crească, instituțiile continuă să opereze, iar societatea se adaptează. Pe termen lung, însă, costurile devin inevitabile. Atunci când resursele sunt utilizate fără disciplină strategică, viitorul începe să fie consumat pentru a menține prezentul.

Această carte nu a fost scrisă pentru a condamna sau pentru a dramatiza realitatea românească. Ea încearcă să facă un lucru mai simplu și mai dificil în același timp: să ofere o explicație coerentă pentru un paradox economic și instituțional.

De ce o țară cu resurse reale rămâne blocată sub nivelul propriului potențial?

Înțelegerea acestei întrebări este primul pas către depășirea ei.

PARTEA I

**ROMÂNIA
ÎNTRE RESURSE ȘI
RESPONSABILITĂȚE**

CAPITOLUL I

**MITUL LIPSEI DE
RESURSE**

Discursul public din România este dominat de o explicație recurentă a eșecului economic și instituțional: lipsa resurselor. Lipsa capitalului, lipsa infrastructurii, lipsa competenței, lipsa contextului favorabil. Această explicație este utilizată constant, rar demonstrată și aproape niciodată supusă unei analize riguroase. În timp, ea a devenit o axiomă convenabilă, acceptată implicit și rar contestată, într-o perpetuă criză a datoriilor.

Funcția principală a acestui discurs nu este explicativă, ci exonerantă. Atunci când problema este formulată ca lipsă, responsabilitatea deciziei dispare. Dacă resursa este absentă, modul de utilizare nu mai contează. Dacă subdezvoltarea este prezentată ca inevitabilă, analiza mecanismelor interne devine inutilă. În acest cadru narativ, eșecul este naturalizat, iar evaluarea critică este înlocuită de lamentație.

Ipoteza de la care pornește această carte este contrară: lipsa de resurse funcționează mai degrabă ca un diagnostic leneș decât ca o realitate verificabilă.

DEFINIREA RESURSEI: EXISTENȚĂ VERSUS UTILIZARE

În analiza economică și instituțională, o resursă nu este definită prin simpla sa existență materială, ci prin capacitatea de a fi transformată în valoare. O resursă care există, dar este utilizată incoerent, alocată arbitrar sau consumată fără evaluare, nu este absentă. Ea este irosită.

Discursul public românesc operează frecvent cu o definiție restrictivă a noțiunii de resursă, limitând-o aproape exclusiv la dimensiunea financiară. În această perspectivă, resursele sunt evaluate preponderent prin prisma nivelului capitalului lichid disponibil, considerat indicatorul principal al capacității de acțiune imediată. La acesta se adaugă mărimea bugetului anual, tratată ca măsură a potențialului instituțional sau administrativ, precum și volumul fondurilor externe atrase, perceput drept dovadă a performanței sau credibilității în raport cu partenerii internaționali.

O asemenea abordare, deși utilă pentru analize contabile sau financiare, ignoră însă complexitatea reală a conceptului de resursă. Ea exclude sau minimizează importanța resurselor umane, instituționale, sociale, culturale și strategice, care joacă un rol esențial în dezvoltarea durabilă și în capacitatea de adaptare a unei societăți. În consecință, accentul excesiv pus pe parametrii financiari conduce la o înțelegere incompletă a potențialului real de dezvoltare și poate genera politici publice orientate mai degrabă spre consum bugetar decât spre valorificarea inteligentă a tuturor formelor de capital existente.

O asemenea abordare reflectă o paradigmă instrumentală, în care valoarea resurselor este determinată aproape exclusiv de gradul lor de convertibilitate imediată în cheltuieli sau investiții. În consecință, se produce o supralicitare a dimensiunii financiare în detrimentul altor forme de capital care, deși mai puțin vizibile sau mai dificil de

cuantificat, sunt esențiale pentru funcționarea eficientă a sistemelor sociale și instituționale. Resursele umane, competențele profesionale, capacitatea administrativă, coeziunea socială, capitalul simbolic sau infrastructura instituțională sunt frecvent marginalizate în analiza publică, fiind tratate ca elemente secundare sau derivate.

Această reducere conceptuală are efecte semnificative asupra modului de formulare și implementare a politicilor publice. Prin echivalarea resursei cu bugetul disponibil, succesul intervenției publice este evaluat preponderent în termeni de absorbție financiară, nu în funcție de impactul structural sau de sustenabilitatea rezultatelor obținute. Astfel, performanța instituțională riscă să fie confundată cu capacitatea de cheltuire a fondurilor, iar procesele de dezvoltare sunt abordate mai degrabă dintr-o perspectivă contabilă decât strategică.

În plus, această perspectivă limitează capacitatea discursului public de a problematiza inegalitățile structurale și blocajele sistemice. Lipsa rezultatelor este explicată adesea prin insuficiența resurselor financiare, fără a lua în considerare deficiențele de guvernare, slaba coordonare instituțională, deficitul de competențe sau absența capitalului social necesar mobilizării colective. În acest sens, noțiunea de resursă devine un argument retoric justificativ, mai degrabă decât un instrument analitic riguros.

Prin urmare, o redefinire a conceptului de resursă se impune ca necesitate teoretică și practică. Aceasta presupune depășirea abordării strict financiare și integrarea unei perspective multidimensionale, capabile să surprindă interacțiunea dintre resursele materiale și cele imateriale. Doar printr-o asemenea extindere conceptuală poate fi înțeleasă în mod adecvat capacitatea reală de dezvoltare și poate fi fundamentată o evaluare critică a politicilor publice care să depășească simpla logică a alocării bugetare.

Această reducere transformă dezvoltarea într-o problemă de cantitate, nu de structură. În realitate, diferența dintre economiile

funcționale și cele stagnante nu este dată de volumul resurselor, ci de regulile care guvernează utilizarea acestora.

COMPARAȚIA STRUCTURALĂ: RESURSE PUȚINE, REZULTATE MARI

Analiza comparativă a structurilor economice evidențiază faptul că performanța unei economii nu este determinată exclusiv de abundența resurselor materiale, ci mai ales de modul în care acestea sunt valorificate. Există numeroase economii care funcționează eficient în condiții caracterizate de resurse naturale limitate, o populație redusă și constrângeri geopolitice semnificative, demonstrând că dezvoltarea sustenabilă poate fi obținută și în contexte aparent nefavorabile.

În astfel de cazuri, lipsa resurselor tradiționale a acționat ca un catalizator al inovației, al eficienței instituționale și al investițiilor în capitalul uman. Economii respective au fost nevoite să adopte strategii orientate spre educație de înaltă calitate, tehnologizare, specializare inteligentă și integrare în lanțuri valorice globale. Populația redusă, departe de a reprezenta un dezavantaj structural, a facilitat adesea procese decizionale mai rapide, politici publice mai bine direcționate și un grad sporit de adaptabilitate la schimbările economice internaționale.

De asemenea, constrângerile geopolitice au impus o gestionare prudentă a resurselor disponibile și o orientare strategică spre cooperare economică, diversificare și reziliență. În acest context, performanța economică devine rezultatul unui cumul de factori instituționali, culturali și strategici, mai degrabă decât al dotărilor naturale brute.

Prin urmare, comparația structurală relevă faptul că succesul economic nu este condiționat în mod inevitabil de dimensiune sau de bogăția resurselor, ci de capacitatea unui stat de a construi mecanisme

eficiente de organizare, inovare și utilizare optimă a potențialului uman și tehnologic. Această perspectivă oferă un argument solid în favoarea ideii că limitările structurale pot fi transformate în avantaje competitive prin politici coerente și viziune pe termen lung.

În același timp, se pot identifica economii care beneficiază de avantaje structurale semnificative, precum un teritoriu extins, o dotare bogată și diversificată cu resurse naturale, precum și acces la piețe interne și externe de mari dimensiuni. Cu toate acestea, în pofida acestui potențial aparent favorabil, aceste economii continuă să se confrunte cu un nivel scăzut al performanței economice, rămânând captive într-un proces de stagnare relativă. Această situație evidențiază faptul că abundența factorilor materiali nu reprezintă, în sine, o condiție suficientă pentru asigurarea dezvoltării economice susținute, fiind necesară existența unor cadre instituționale eficiente, a unor politici economice coerente și a unei capacități adecvate de valorificare productivă a resurselor disponibile.

Din perspectiva teoriilor dezvoltării endogene, progresul economic nu este determinat exclusiv de acumularea factorilor tradiționali, precum capitalul fizic sau resursele naturale, ci depinde în mod esențial de calitatea capitalului uman, de capacitatea de inovare și de eficiența mecanismelor instituționale care susțin procesul de creștere. În acest sens, abordările instituționaliste subliniază rolul decisiv al instituțiilor formale și informale în orientarea comportamentelor economice, în asigurarea protecției drepturilor de proprietate și în stimularea investițiilor productive. Absența unor instituții funcționale poate conduce la utilizarea inefficientă a resurselor disponibile și la perpetuarea unor structuri economice rigide, incapabile să genereze creștere sustenabilă.

Mai mult, literatura de specialitate evidențiază existența așa-numitei „capcană a resurselor”, conform căreia economiile bogate în resurse naturale pot înregistra performanțe economice inferioare pe

termen lung, ca urmare a dependenței excesive de sectoare extractive, a volatilității veniturilor și a slăbirii stimulentele pentru diversificare economică și inovare. Exemplele unor state cu dotări naturale abundente, dar cu niveluri persistente de subdezvoltare sau stagnare, ilustrează faptul că avantajele inițiale pot deveni, în lipsa unor politici adecvate, factori de vulnerabilitate structurală.

Prin urmare, analiza dezvoltării economice nu poate fi limitată la evaluarea cantitativă a resurselor disponibile, ci impune o examinare profundă a cadrului instituțional și a mecanismelor prin care acestea sunt transformate în avantaje competitive durabile. Această perspectivă oferă punctul de plecare pentru analiza comparativă a strategiilor de dezvoltare și a rolului politicilor publice în depășirea stagnării economice.

Literatura economică oferă numeroase exemple care confirmă discrepanțele dintre potențialul material și performanța economică efectivă. Astfel, economii bogate în resurse naturale, precum Nigeria sau Venezuela, au înregistrat, pe termen lung, dificultăți persistente în transformarea veniturilor provenite din exporturile de resurse în dezvoltare economică sustenabilă. Dependente în mare măsură de sectorul extractiv, aceste state s-au confruntat cu volatilitate macroeconomică, slăbirea capacității instituționale și subdezvoltarea altor sectoare productive, ilustrând mecanismele specifice „capcanei resurselor”.

În contrast, economii care au adoptat strategii de diversificare și au investit sistematic în capital uman, inovare și instituții eficiente au reușit să valorifice mai eficient avantajele inițiale. Un exemplu relevant îl constituie Norvegia, care, deși este un important exportator de resurse energetice, a implementat politici fiscale prudente și mecanisme instituționale solide pentru a evita dependența excesivă de acestea, orientând veniturile obținute către investiții pe termen lung. De asemenea, economii cu resurse naturale limitate, precum

Coreea de Sud, au demonstrat că dezvoltarea poate fi susținută prin industrializare, educație și integrare în lanțurile globale de valoare, în absența unor avantaje naturale semnificative.

Aceste diferențe empirice confirmă ipotezele dezvoltării endogene și ale instituționalismului, potrivit cărora factorii determinanți ai creșterii economice rezidă în calitatea politicilor publice, a instituțiilor și a capacității de diversificare structurală, mai degrabă decât în simpla dotare cu resurse naturale. Ele nu pot fi explicate satisfăcător prin factori geografici sau istorici în sens determinist. Acestea indică existența unor diferențe instituționale și culturale care influențează decisiv modul în care resursele sunt valorificate. Mitul lipsei de resurse persistă tocmai pentru că evită această concluzie incomodă. În consecință, analiza comparativă a acestor modele de dezvoltare oferă un cadru relevant pentru înțelegerea condițiilor necesare depășirii stagnării economice și pentru fundamentarea strategiilor de creștere pe termen lung.

ROMÂNIA: RESURSE EXISTENTE, VALOARE FRAGMENTATĂ

România dispune de un ansamblu solid de resurse care, cel puțin la nivel teoretic, ar putea susține un model de dezvoltare economică și socială robust și sustenabil. Printre acestea se numără un teren agricol cu potențial ridicat, favorizat de condiții naturale diverse, resurse energetice încă utilizabile, un capital uman calificat, precum și fluxuri financiare publice și externe semnificative, provenite atât din bugetul național, cât și din fonduri europene sau investiții externe.

Cu toate acestea, valoarea generată intern rămâne constant sub nivelul potențialului real. Această discrepanță persistentă indică faptul că problema fundamentală nu este lipsa resurselor, ci modul în care acestea sunt utilizate. Mai precis, dificultatea majoră constă

în fragmentarea utilizării lor, care împiedică transformarea resurselor existente în rezultate economice și sociale consistente.

Resursele sunt frecvent decuplate de obiective strategice clare și coerente, fiind utilizate în absența unei viziuni pe termen mediu și lung. Distribuirea acestora are loc adesea fără criterii stabile, predictibile sau transparente, ceea ce conduce la alocări ineficiente și la prioritizări conjuncturale. În plus, consumul resurselor nu este însoțit de o evaluare sistematică a rezultatelor, astfel încât impactul real al investițiilor rămâne insuficient măsurat și rareori corectat.

În acest context, problema dezvoltării nu este una de acumulare suplimentară de resurse, ci de integrare și coordonare a celor deja existente. Fără mecanisme clare de corelare între resurse, obiective și rezultate, potențialul României continuă să fie valorificat doar parțial, iar valoarea generată rămâne fragmentată și volatilă.

CAUZELE FRAGMENTĂRII VALORII

Fragmentarea valorii generate în economie are cauze preponderent structurale și instituționale. În primul rând, lipsa unei viziuni strategice integrate la nivel național conduce la politici publice sectoriale slab corelate între ele, care funcționează în paralel, fără efecte de sinergie. Deciziile de alocare a resurselor sunt adesea influențate de cicluri politice scurte, ceea ce favorizează proiecte cu impact imediat, dar redus pe termen lung. În al doilea rând, capacitatea administrativă limitată și instabilitatea instituțională afectează continuitatea politicilor și eficiența implementării acestora. În fine, absența unor mecanisme riguroase de monitorizare și evaluare face ca performanța să nu fie un criteriu real de ajustare a politicilor, perpetuând alocări ineficiente și blocaje sistemice.

Direcții de soluționare

Depășirea acestei stări presupune o schimbare de paradigmă, de la gestionarea fragmentată a resurselor la coordonarea lor strategică. O primă direcție esențială este definirea unor obiective naționale clare, măsurabile și asumate transpartinic, care să ghideze alocarea resurselor publice și atragerea capitalului privat. Complementar, este necesară consolidarea capacității administrative, prin profesionalizare, stabilitate instituțională și digitalizare, astfel încât politicile să poată fi implementate coerent și predictibil. Nu în ultimul rând, introducerea sistematică a evaluării bazate pe rezultate – cu indicatori clari de impact economic și social – ar permite realocarea resurselor către domeniile cu valoare adăugată ridicată și corectarea din timp a disfuncționalităților. Numai printr-o astfel de abordare integrată, România poate transforma resursele existente într-un avantaj competitiv real și durabil.

Rolul investițiilor în valoare adăugată

Investițiile orientate către valoare adăugată reprezintă mecanismul central prin care resursele existente pot fi transformate în creștere economică sustenabilă. În absența acestui tip de investiții, România rămâne predominant un furnizor de materii prime, forță de muncă și capital uman pentru alte economii, fără a captura beneficiile superioare ale lanțurilor de producție. Direcționarea capitalului către procesare, tehnologizare, cercetare-dezvoltare și integrare pe verticală permite multiplicarea valorii generate intern, creșterea productivității și consolidarea veniturilor bugetare. Astfel, investițiile în valoare adăugată nu sunt doar o opțiune de dezvoltare, ci o condiție necesară pentru depășirea modelului economic extensiv și fragmentat.

Recomandări concrete de politică publică

Stabilirea unor priorități strategice naționale limitate și clare

Concentrarea resurselor publice și a stimulentei fiscale pe un număr restrâns de domenii cu potențial ridicat de valoare adăugată (ex. agro-procesare, energie cu integrare industrială, industrii bazate pe cunoaștere).

Corelarea finanțării publice cu indicatori de impact măsurabili

Alocarea fondurilor trebuie condiționată de rezultate concrete (productivitate, exporturi cu valoare adăugată, ocupare calificată), nu doar de absorbția formală a bugetelor.

Crearea de mecanisme de parteneriat public-privat funcționale

Implicarea capitalului privat în proiecte strategice reduce riscul fragmentării și crește disciplina economică în utilizarea resurselor.

Stimularea reinvestirii profitului și a inovării locale

Politici fiscale și financiare care încurajează reinvestirea în tehnologizare, cercetare și dezvoltarea lanțurilor locale de furnizori.

Consolidarea capacității administrative pentru proiecte complexe

Profesionalizarea structurilor care gestionează investiții mari, pentru a asigura continuitate, predictibilitate și execuție eficientă.

România nu se confruntă cu un deficit de resurse, ci cu un deficit de coerență în valorificarea acestora. Fragmentarea actuală a utilizării resurselor limitează capacitatea economiei de a genera valoare adăugată și de a susține dezvoltarea pe termen lung. Soluția nu constă în atragerea continuă de resurse suplimentare, ci în integrarea strategică a celor existente, prin investiții orientate către valoare, politici bazate pe rezultate și o guvernare economică predictibilă. Doar printr-o astfel de reorientare, România poate transforma potențialul latent într-un avantaj competitiv real și durabil. În acest context, subdezvoltarea nu apare ca rezultat al sărăciei, ci ca efect al dezordinii instituționale.